

Controlar les transferències d'armes

Armes i impactes

Tot i que darrerament es parla especialment de l'amenaça de les armes nuclears i d'altres tipus d'armes de destrucció massiva, les que a l'actualitat causen més morts són les armes convencionals.

Quins tipus d'armes hi ha i quin impacte tenen?

Armes de destrucció massiva (ADM): Les armes de destrucció massiva són les armes nuclears, les químiques i les biològiques. Deuen el seu nom al fet de causar morts per efecte indiscriminat: no van dirigides a atacar un objectiu en concret sinó en general, sense fer distincions entre objectius civils i militars.

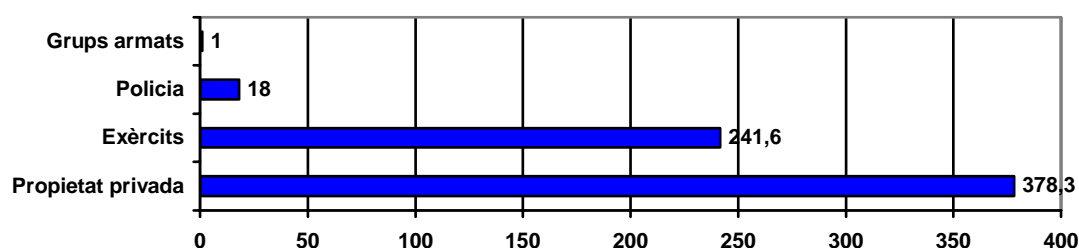
Armes convencionals: Les armes convencionals, en contraposició a les ADM, són aquelles que poden discriminar i que per tant, permeten atacar un objectiu concret. Dins de les armes convencionals trobem les armes pesades, les armes petites i lleugeres, i les armes no letals i el material policial.

Armes pesades: Equipament militar convencional pesat: tancs, vehicles blindats, helicòpters i avions militars, vaixells i submarins d'ús militar, canons i morters d'un calibre superior a 100mm., etc.

Armes petites i lleugeres: Són aquelles que poden ser transportades per una persona o un grup de persones. Les pistoles, les metralladores, els fusells d'assalt, els bazookes, les granades, les municions o les mines antipersona són exemples d'armes petites i lleugeres.

Les armes lleugeres són considerades les armes més mortíferes de totes: causen 500.000 víctimes l'any (una cada minut), una xifra que supera la suma de les morts causades per tots els altres tipus d'armes. La seva facilitat d'ús fa que les armes lleugeres no s'utilitzin només en casos de conflictes armats sinó que també contribueix a la violència als carrers. Actualment hi ha 639 milions d'armes petites i lleugeres al món.

Qui té armes lleugeres al món? (en milions d'unitats)

Armes no letals i material policial: Productes utilitzats per la Policia i pels cossos de seguretat: làsers, gasos lacrimògens, emissions d'ondes, manilles, porres, porres elèctriques, etc.

Aquest tipus d'armes, tot i no ser mortals, són qüestionades pel Dret Internacional Humanitari, perquè poden provocar danys excessius i degradants, i perquè no es té la capacitat de controlar els seus efectes: l'episodi d'el teatre de Moscú a l'octubre del 2002, on van morir més de 100 persones per un gas suposadament no letal utilitzat per les forces policials russes, n'és un exemple ben clar.

Quins instruments existeixen actualment per controlar el comerç?

La producció, transferència i ús de les **armes de destrucció massiva** estan força regulades pels seus propis convenis internacionals (Convenció sobre Armes Químiques (1997), Convenció sobre Armes Biològiques (1975), Tractat sobre la Prohibició completa d'Assaigs Nuclears (1996), Tractat de No Proliferació de les Armes Nuclears (1968 i 1995), etc.).

Les **armes convencionals**, en canvi, no estan regulades a nivell internacional per cap llei exhaustiva i vinculant. El fet que aquest control romangui fonamentalment en mans dels Governos afavoreix que aquests flexibilitzin les regulacions de control i les apliquin de forma deficient.

L'argument de la lluita antiterrorista ha relaxat els nivells d'exigència en el control de les transferències d'armes a determinats països que s'han compromès amb aquesta lluita, encara que molts d'ells - Colòmbia, Geòrgia, Israel, Pakistan, etc. - estiguin acusats de greus violacions dels drets humans o estiguin en situació de conflicte armat.

El control del comerç d'armes convencionals		
	Instruments de control	Deficiències en el control
A nivell Mundial	L'únic instrument mundial de control són els embargaments d'armes, que decideix el Consell de Seguretat de Nacions Unides. Alguns dels països embargats són: Armènia, Azerbaidjan, Iraq, Libèria o Somàlia.	Els embargaments de l'ONU no són sempre vinculants. Sovint són reactius en comptes de preventius: es declaren quan ja hi ha conflicte armat. El Comitè de Sancions del Consell de Seguretat de Nacions Unides publica anualment informes que denuncien persones, empreses i països que violen els embargaments.
A nivell regional	A nivell regional també es poden declarar embargaments d'armes (com fa la UE o la OSCE, per exemple) o bé moratòries , quan un país o grup de països s'autoimposa límits al seu armamentisme. Al 1998, per exemple, els països de la Comunitat Econòmica d'Estats d'Àfrica Occidental (ECOWAS) van acordar una moratòria a la producció, a la importació, a l'exportació i a la distribució d'armes lleugeres i municions. També existeixen declaracions de principis no vinculants sobre el control de les exportacions, com el Codi de Conducta de la UE signat al 1998 que recomana no exportar a països en conflicte o amb violacions dels drets humans.	Els embargaments i els Còdis de conducta no són vinculants, és a dir, no són de compliment obligatori. El Codi de Conducta estableix unes orientacions generals, però no concreta a quins països no es pot exportar armes. Això fa que un país de la UE pugui prohibir una venda a un país determinat d'acord amb el Codi de Conducta, mentre que un altre país de la UE l'autoritzi. Encara que, d'acord amb el Codi de Conducta, es decideixi no exportar armes a un país determinat, no s'assegura que les armes no hi arribin: pot succeir que s'acabi exportant a un país embargat per mitjà d'un país no embargat que faci d'intermediari.

A nivell estatal	<p>La regulació varia segons els països.</p> <p>A Espanya, qui decideix autoritzar o denegar una venda d'armes d'acord amb el Codi de Conducta de la UE és la Junta Interministerial de Material de Defensa y de Doble Uso (JIMDDU).</p> <p>A més a més, des de l'any 1997, gràcies a les campanyes de les ONG com "Adéu a les Armes", el Govern ha de publicar un informe semestral que detalli les vendes espanyoles d'armes.</p>	<p>Les decisions de la JIMDDU són secretes, pel que no poden ser controlades. La JIMDDU té representació dels sectors de comerç, d'indústria i de relacions exteriors, però cap relacionat amb la defensa dels drets humans o la construcció de la pau.</p> <p>Els informes sobre les vendes autoritzades són posteriors a les vendes, pel que no permeten evitar un contracte qüestionable. Els informes sovint són inconcrets i no corresponen sempre amb les dades publicades per les empreses d'armament.</p> <p>Espanya no té regulació per controlar les activitats dels intermediaris de comerç d'armes.</p>
-------------------------	---	---

Com millorar aquest control sobre les exportacions d'armes?

Per assegurar que les regulacions estatals no es deixin buits legislatius, caldria una regulació **exhaustiva**, i que sigui aplicada per tots els països del món de la mateixa manera. Cal per tant un **Tractat internacional** que reguli tots els aspectes relacionats amb:

- el comerç d'armes: la producció i l'exportació legal d'armes tant directament al país de destinació com mitjançant intermediaris,
- altres tipus de transferències: com la inversió financera (en empreses d'armament, en Recerca i Desenvolupament (R+D) militar, etc.) o la transferència de coneixements (formació militar, capacitació policial, etc.) Aquest Tractat ha de ser vinculant, és a dir, que tots els països que l'hagin signat estiguin obligats a complir-ho.

Cal que la intenció d'aquest Tractat sigui limitar les transferències d'acord amb **criters de drets humans i del Dret Internacional Humanitari**. Per això, cal concretar indicadors que permetin avaluar a nivell mundial la pertinència o no de transferir armes, finançament i coneixement a un país determinat. Els criteris haurien de poder permetre que els embargaments o altres mesures de restricció de les transferències siguin preventius, i no només aplicables quan el conflicte ja ha arribat a una fase armada.

Armes sota control

D'acord amb aquestes necessitats, organitzacions de 60 països diferents s'impliquen, a partir d'octubre del 2003, en la Campanya internacional **Armes sota control**, amb els objectius següents:

- Àmbit internacional: fer que el màxim possible de països signin, l'any 2006, un **Tractat sobre el Comerç d'Armes**. Aquest Tractat ha de permetre obligar als Governos a que controlin la destinació de les seves transferències d'armes.
- Àmbit regional: enfortir els acords regionals ja existents sobre **control de les transferències d'armes**, i desenvolupar la cooperació regional en polítiques i programes per controlar les armes.
- Àmbit nacional: augmentar la **transparència** dels governs sobre les seves decisions, i millorar el **control sobre la destinació** de les armes que s'exporten.
- Àmbit local: recolzar iniciatives que **redueixin la proliferació d'armes** (programes de recol·lecció i de destrucció), i que promoguin que les forces de seguretat facin un **ús responsable** de les armes.

Cinc Principis bàsics del Tractat de Comerç d'Armes

La campanya *Armes sota control* considera que els continguts mínims del futur Tractat de Comerç d'Armes inclogui, com a mínim, els següents punts:

1. Obligar a tots els Estats a establir quins han de ser els **procediments per a transferir armes**.
2. Prohibir les transferències d'armes que violen les obligacions dels estats segons el Dret Internacional, com l'exportació a països embargats, l'exportació **d'armes químiques, d'efecte indiscriminat o que causen un patiment innecessari** (mines, armes cegadores, làsers, etc.).
3. Prohibir les transferències d'armes si és probable que siguin utilitzades per cometre **violacions dels drets humans, el Dret Internacional Humanitari, genocidi, crims de guerra i crims de lesa humanitat**.
4. Denegar les transferències amb risc de ser utilitzades per cometre **delictes violents** o que puguin posar en perill la **seguretat regional** i el **desenvolupament sostenible**.
5. Aplicar aquests principis per igual a Estats, intermediaris i transportistes.

Propostes d'acció

Pots donar suport a la campanya internacional *Armes sota control*, que demana l'adopció d'un Tractat sobre el Comerç d'Armes (TCA). A Espanya, aquesta campanya està promoguda per Amnistia Internacional i Intermón-Oxfam, per afegir-t'hi,

→ envia una foto teva que demostris que estàs en contra de les transferències d'armament. La campanya està recollint un "milió de rostres" que diuen no a les armes. La pots enviar a l'adreça: C/ Roger de Llúria 15, 08010 Barcelona, o en format electrònic a www.armessotacontrol.org.

Tot i que aquesta informació no és fàcil d'aconseguir, prova d'informar-te on van a parar els diners que deixes al banc per assegurar-te que no es destinen a finançar la indústria d'armes:

→ Si vols assegurar-te que s'utilitzaran de forma ètica, pots invertir-los en una Banca Ètica, una entitat que ofereix garanties que els teus diners no contribueixen al comerç d'armes, ni compren accions d'empreses que utilitzen el treball infantil, etc. A Catalunya, pots trobar Fets, Finançament Ètic i Solidari (www.fets.org), o Coop 57 (coop57@comalter.net, tel: 93 268 29 49).

Recursos d'interès

- La pàgina web de la campanya *Armes sota control* (www.armessotacontrol.org) conté, entre altre coses, l'informe *Vidas destrozadas: La necesidad de un control estricto del comercio internacional de armas*, que descriu més extensivament el problema de les transferències d'armes i les propostes de la nova campanya per l'estat Espanyol. Trobareu la informació de la campanya a nivell internacional i tot tipus d'informació relacionada molt actualitzada a la pàgina web de la coordinadora internacional: www.iansa.org
- L'Escola de Cultura de Pau publica anualment un informe que contrasta les dades oficials de les exportacions d'armes espanyoles amb informacions d'altres fonts. El podreu trobar a www.pangea.org/unescopau. Dins l'apartat de Desarmament podreu trobar el *BALA, Boletín para el Control de las Armas Ligeras*, amb informacions sobre els intents a tot el món de reduir la proliferació d'armes lleugeres, així com altres informes no periòdics.
- L'associació brasilera Viva Rio és un bon exemple de bones pràctiques per lluitar contra la proliferació d'armes lleugeres a nivell local i nacional. Podreu trobar una descripció dels seus projectes a www.vivario.org.br
- Els informes del Comitè de Sancions del Consell de Seguretat de Nacions Unides sobre les persones, les empreses i els països que violen els embargaments internacionals es poden trobar a www.un.org/spanish/docs/comitesanciones/grupotrabajo/documents.htm

Altres fonts consultades:

- *Alerta 2004! Informe sobre conflictos, derechos humanos y construcción de paz*. Escola de Cultura de Pau. Barcelona, febrer 2004.
- *Baròmetre* nº 1, 2 i 3. Escola de Cultura de Pau. www.pangea.org/unescopau/barometre,
- FISAS, Vicenç. *Adiós a las armas ligeras*. Icaria. Barcelona, 2000.
- *Vidas destrozadas. La necesidad de un control estricto del comercio internacional de armas*. Amnistia Internacional i Intermón-Oxfam. Oxford, 2003.

Material elaborat per l'**Escola de Cultura de Pau**
Edifici G-6 - Campus de la UAB, 08193 Bellaterra
Tel: 93 581 24 14 Fax: 93 581 32 94
www.pangea.org/unescopau
unescopau@pangea.org